

УДК 368.001.76

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-20-16>

Ігор Доцяк

ORCID: 0000-0001-5449-3005

Іван Плець

ORCID: 0000-0002-9649-6770

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті досліджуються особливості, завдання та перспективи гарантування фінансової безпеки держави в умовах російсько-української війни. Розкрито концептуальний зміст поняття «фінансова безпека держави в умовах війни». Здійснено компаративний аналіз функціональних цілей фінансової безпеки держави в мирний і воєнний часи. Виділено зміну пріоритетів фінансової політики з довгострокового економічного зростання та інвестиційної активності на короткострокове фінансування обороноздатності, збереження критичної інфраструктури й запобігання кризам. Проведено SWOT-аналіз, завдяки чому виокремлено сильні сторони, слабкі місця, можливості та загрози щодо гарантування фінансової безпеки України. Обґрунтовано ключові перспективи фінансової безпеки, які включають інституційну стійкість, активізацію міжнародної співпраці, упровадження фіскальних реформ і захист уразливих верств населення, що дасть можливість забезпечити стійкість і розвиток держави у складних умовах війни.

Ключові слова: фінансова безпека, держава, мирний час, війна, фінансова політика, реформи.

Вступ. Фінансова безпека є ключовим елементом системи національної безпеки, що забезпечує стійкість політичної системи, економічну стабільність і здатність держави ефективно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики. У контексті сучасних глобальних і регіональних конфліктів, зокрема повномасштабної війни в Україні, дослідження фінансової безпеки набуває особливого значення. Війна змінює традиційні підходи до управління фінансовими ресурсами, створює нові загрози для стабільності держави та зумовлює потребу мобілізації фінансів для забезпечення обороноздатності, підтримки соціальних стандартів і відновлення економіки. Реалії воєнного часу потребують адаптації фінансових інструментів, ефективного міжнародного співробітництва, протидії фінансовим маніпуляціям агресора та запровадження дієвих санкційних механізмів.

Фінансова безпека держави є важливим чинником суспільної стійкості, визначає рівень легітимності політичної влади, підтримку міжнародних партнерів і здатність держави зберігати національний суверенітет. Окрім того, у воєнних умовах фінансова безпека є інструментом політичного впливу на міжнародній арені, що забезпечує можливість ефективної взаємодії з іншими країнами та міжнародними організаціями. Тому актуальність дослідження підсилюється необхідністю вироблення комплексної стратегії гарантування фінансової безпеки держави в умовах війни, що враховувала б політичні, економічні та соціальні аспекти.

Мета статті – дослідження системи фінансової безпеки держави в умовах війни, зокрема її сутності, цілей, чинників впливу та перспектив забезпечення через інституційну спроможність політичної влади.

Матеріал і методи дослідження. Для реалізації визначеної мети використано такі методи наукового пізнання: теоретичний аналіз – для визначення сутності фінансової безпеки держави в умовах війни; порівняльний аналіз – для виявлення відмінностей і подібностей у цілях фінансової безпеки в різні періоди суспільного розвитку; SWOT-аналіз – для оцінювання сильних

і слабких сторін, можливостей і загроз щодо фінансової безпеки України у воєнний час; метод узагальнення – для формулювання висновків і рекомендацій щодо перспектив гарантування фінансової безпеки.

Результати та обговорення. Питання фінансової безпеки держави в умовах війни досліджували багато українських учених. Так, В. Білоус і М. Тернуцак зосереджувалися на правових аспектах гарантування фінансової безпеки України після закінчення війни [1]. Л. Будник, О. Ронська та Л. Лісецька зробили аналіз викликів, які стоять перед фінансовою системою держави в умовах воєнного стану, а також визначали механізми забезпечення фінансової стабільності через мобілізацію внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів [2]. К. Войтенко та В. Дроботенко розглядали концептуальні підходи до гарантування фінансової безпеки в умовах воєнного стану [3]. З. Гбур і Р. Палагусинець досліджували специфічні особливості фінансової безпеки України у воєнних умовах, зокрема й необхідність реорганізації фінансової політики та мобілізацію фінансових ресурсів для оборонних потреб [4]. О. Гончаренко описувала інституційні деформації фінансової системи України, спричинені воєнними діями [5]. О. Дем'янчук, Ю. Дзюрах і Д. Лещенко проводили оцінювання рівня фінансової безпеки України в контексті сучасних викликів [6]. Експерти Національного інституту стратегічних досліджень вивчали трансформацію викликів і загроз фінансовій безпеці України в умовах довготривалої війни [7]. М. Крупка, О. Підхомний і Р. Гуменюк обґрунтовували економічний зміст фінансової безпеки держави з акцентом на залучення іноземних інвесторів [8]. Ю. Лупенко та Ю. Радіонов фокусувались на гарантуванні фінансової безпеки на двох етапах: під час війни й у період повоєнного відновлення [9]. У. Макаренко, М. Гоцій і Р. Драла характеризували механізми гарантування фінансової безпеки в умовах воєнного стану, акцентували увагу на цифровізації фінансових процесів [10]. М. Пасічний окреслював специфіку досягнення фіскальної безпеки держави в період війни й аргументував пріоритетні фінансові заходи для зміцнення фіскальної стійкості [12]. Н. Ситник і Б. Кравченко, О. Сокирко й О. Зубенко описували основні загрози та виклики фінансовій безпеці держави в умовах війни [13; 14]. С. Штанцель висвітлював фінансову безпеку держави як об'єкт публічного управління, приділяв увагу системному підходу до її забезпечення [15].

Аналіз останніх досліджень і публікацій демонструє, що науковці зосереджуються на різних аспектах фінансової безпеки держави в умовах війни, зокрема на правових гарантіях, бюджетній політиці, інституційних викликах і механізмах стабілізації. Водночас існує необхідність обґрунтування сутнісного змісту та перспектив гарантування фінансової безпеки держави з урахуванням викликів, пов'язаних із воєнними діями.

Фінансова безпека держави є одним із ключових елементів її національної безпеки, особливо в умовах війни, коли фінансові ресурси стають стратегічно важливими для забезпечення обороноздатності, стабільності суспільства та політичної стійкості. Війна кардинально змінює пріоритети фінансової політики, адже держава змушена оперативного мобілізувати ресурси, забезпечувати фінансування воєнних дій, підтримувати національну економіку та захищати соціально вразливі категорії населення. У цьому контексті фінансова безпека набуває комплексного характеру, об'єднує економічні, політичні та соціальні аспекти. Глобалізація, фінансові кризи, цифровізація, воєнні конфлікти, санкції, кібератаки – усі ці явища впливають на характер і динаміку фінансової безпеки держави, що потребує постійного оновлення її сутнісного змісту. Тому, незважаючи на наявність офіційно закріпленого в Методичних рекомендаціях щодо оцінки рівня економічної безпеки України [11] трактування фінансової безпеки держави, науковці постійно намагаються оновити її концептуальну сутність. Так, Л. Будник, О. Донська та Л. Лісецька вважають, що фінансова безпека держави є станом захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин, що забезпечується узгодженістю та збалансованістю фінансової системи, її спроможністю протидіяти внутрішнім і зовнішнім ризикам

та загрозам, забезпечувати ефективне функціонування національної економіки, стабільне економічне зростання, а також наявністю належного законодавчого та правового регулювання діяльності інститутів фінансової системи [2, с. 140]. Ю. Лупенко та Ю. Радіонов стверджують, що фінансова безпека держави є здатністю існуючих інституцій ефективно протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам, забезпечувати стабільність національної валюти, стійке функціонування фіскальної, бюджетної, інвестиційної, грошово-кредитної та інших фінансових систем, а також сприяти соціально-економічному розвитку, сталому економічному зростанню та виконанню державою своїх фінансових зобов'язань [9, с. 49]. Н. Ситник і Б. Кравченко наголошують, що фінансова безпека держави є інтегрованим станом і сукупністю заходів, орієнтованих на забезпечення стійкості та надійності фінансової системи, її спроможності ефективно управляти фінансовими ресурсами, а також захищати національні фінансові інтереси в умовах динамічного економічного середовища та різноманітних загроз [13, с. 182]. О. Сокирко й О. Зубенко вважають, що фінансова безпека держави є станом захищеності фінансових інтересів усіх суб'єктів господарювання в межах фінансових відносин, що передбачає забезпечення фінансовими ресурсами домашніх господарств, підприємств, організацій, регіонів, галузей і секторів економіки, а також здатність фінансової системи підтримувати ефективне функціонування економіки та сприяти сталому економічному зростанню [14, с. 41]. С. Штанцель визнає, що фінансова безпека держави – це формування та підтримка таких фінансових умов, які забезпечують стабільне функціонування, гармонійний і збалансований розвиток національної фінансової системи, а також належний перебіг фінансових процесів в економіці та системі управління країною [15, с. 195]. Отже, у законодавстві та науці фінансова безпека держави трактується як багатогранне явище, яке охоплює стан захищеності фінансових інтересів, стабільність і ефективність функціонування фінансової системи, здатність протидіяти ризикам і загрозам, а також сприяння сталому економічному зростанню.

Хоча зазначені вище тлумачення фінансової безпеки держави були надані вченими в період війни, вони здебільшого орієнтовані на стабільне середовище і не враховують специфічних викликів, пов'язаних із воєнними діями, як-от фінансування оборонних видатків, відновлення зруйнованої інфраструктури, забезпечення стійкості фінансової системи під час кризи тощо. Окрім того, охарактеризовані визначення фінансової безпеки держави в основному акцентують увагу на її економічних і технічних аспектах, ігнорують роль політичної стабільності, міжнародної підтримки, санкційної політики та геополітичного середовища.

Отже, ми пропонуємо авторське бачення змісту фінансової безпеки держави в умовах війни як комплексного стану та системи заходів, спрямованих на забезпечення стійкості фінансової системи в умовах воєнних дій, ефективного управління ресурсами для підтримки обороноздатності країни, соціальної стабільності, відновлення економічної інфраструктури, мінімізації впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, а також інтеграції держави у глобальні фінансові процеси з урахуванням політичних і геостратегічних викликів. Дане визначення акцентує увагу на специфіці функціонування фінансової системи саме в умовах війни, з урахуванням потреби мобілізації ресурсів для національної оборони та відновлення економіки. Воно також охоплює аспекти політичної стабільності, міжнародної підтримки та впливу геополітичного середовища на фінансову безпеку, а також фокусує увагу на необхідності забезпечення соціальної справедливості та підтримки населення, що є важливим чинником стабільності у воєнний період.

Варто звернути увагу на те, що зазвичай функціональною ціллю фінансової безпеки держави вважається забезпечення стабільності фінансової системи, стійкого економічного зростання, захищеності фінансових інтересів усіх суб'єктів господарювання та ефективного функціонування фінансових інститутів. Проте, як зазначає М. Пасічний, варто розрізняти пріоритети держави за звичайних і воєнних умов [12], тому вважаємо за необхідне провести порівняння функціональних цілей фінансової безпеки держави за різних обставин (табл. 1).

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика функціональних цілей фінансової безпеки держави
у звичайний період і в період війни**

Функціональні цілі	У мирний період	У період війни
1. Забезпечення фіскальної стабільності.	Оптимальне співвідношення доходів і видатків бюджету.	Переважна спрямованість бюджету на оборонні та безпекові потреби.
2. Ефективне управління державним боргом.	Контрольоване залучення зовнішніх і внутрішніх державних позик.	Значне зростання державного боргу через необхідність фінансування воєнних дій.
3. Підтримка економічного зростання.	Стабільний розвиток національної економіки через інвестиції та стимулювання попиту.	Фокус на підтримці ключових галузей економіки, зокрема оборонної промисловості.
4. Забезпечення соціального захисту.	Створення умов для стабільного фінансування соціальних програм.	Надання підтримки внутрішньо переміщеним особам, ветеранам і постраждалим від війни.
5. Зміцнення валютно-курсової стабільності.	Забезпечення стабільного курсу національної валюти.	Захист від девальвації валюти через воєнну нестабільність.
6. Протидія тіньовій економіці.	Скорочення частки тіньового сектору через реформи та контроль.	Боротьба з контрабандою, нелегальним обігом товарів і послуг у критичних умовах.
7. Розвиток фінансової інфраструктури.	Інвестування в банківську систему та фінансові сервіси.	Відновлення або захист фінансової інфраструктури, зруйнованої бойовими діями чи кібератаками.
8. Забезпечення міжнародної фінансової співпраці.	Активна співпраця з міжнародними організаціями та донорами.	Максимальне залучення міжнародної допомоги, зокрема і грантів, кредитів, воєнної підтримки.
9. Забезпечення інвестиційної привабливості.	Створення сприятливих умов для іноземних і внутрішніх інвестицій.	Залучення інвесторів у критично важливі сектори, незважаючи на високі ризики.
10. Забезпечення фінансової стійкості держави.	Планування резервів для надзвичайних ситуацій.	Мобілізація всіх можливих фінансових ресурсів для підтримки обороноздатності.

Джерело: складено авторами на основі [8, с. 27; 9, с. 49; 10].

Отже, у звичайний період функціональні цілі фінансової безпеки держави орієнтовані на стабільний розвиток, тоді як у період війни пріоритет зміщується на мобілізацію ресурсів, адаптацію до екстремальних умов та підтримку функціонування економіки в умовах кризи.

Для отримання комплексного уявлення про сильні та слабкі сторони, а також для ідентифікації можливостей і загроз, які впливають на фінансову безпеку держави, проводиться SWOT-аналіз. Він є визнаним інструментом розроблення ефективних стратегій зміцнення фінансової стабільності, підвищення стійкості до ризиків, оптимізації управлінських рішень і визначення пріоритетних напрямів політики, особливо в умовах динамічних змін економічного середовища та можливих криз.

SWOT-аналіз проводиться з метою:

- оцінювання поточного стану фінансової безпеки, що дає змогу розробити реалістичний план дій для підтримки фінансової стабільності;
- визначення стратегічних пріоритетів, що дозволяє зосередитися на найважливіших напрямках фінансової політики, з урахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх чинників;
- формування ефективних управлінських рішень, що сприяє мінімізації негативного впливу загроз і максимально можливому використанню наявних можливостей;

- підвищення стійкості фінансової системи, що уможливило впровадження превентивних заходів для захисту від потенційних криз і ризиків;
- планування адаптації до змінних умов, що допомагає ефективно реагувати на нові виклики, беручи до уваги постійні зміни у глобальному економічному середовищі.

У контексті війни та пов'язаних із нею викликів SWOT-аналіз набуває особливого значення, оскільки допомагає зрозуміти, як адаптувати фінансову політику для збереження економічної стабільності та забезпечення стійкості публічних, корпоративних і особистих фінансів (табл. 2). Він є основою для ухвалення стратегічних рішень щодо управління бюджетом, залучення міжнародної допомоги й адаптації економіки до нових викликів. Такий аналіз також сприяє формуванню політичних і фінансових рішень, які підтримують національні інтереси, дозволяють протидіяти загрозам та використовувати доступні можливості для відновлення та розвитку країни.

Таблиця 2

SWOT-аналіз фінансової безпеки України в умовах війни

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Солідарність суспільства: активна підтримка армії та економіки з боку громадян через волонтерські рухи та благодійність.	1. Залежність від зовнішньої підтримки: значна частина фінансової системи залежить від міжнародних кредитів і грантів.
2. Міжнародна підтримка: надання фінансової, технічної та гуманітарної допомоги з боку міжнародних організацій і партнерів.	2. Руйнування інфраструктури: воєнні дії спричиняють втрату ключових економічних об'єктів і логістичних шляхів.
3. Інтеграція з Європейським Союзом: процеси гармонізації з європейськими стандартами відкривають нові можливості для економічного розвитку.	3. Висока інфляція та девальвація: зростання цін і нестабільність національної валюти послаблюють фінансову безпеку.
4. Політична воля до реформ: активна реалізація економічних і фінансових реформ навіть в умовах війни.	4. Корупція: системна проблема, яка ускладнює ефективність використання ресурсів.
5. Геополітичне значення України: розташування країни сприяє увазі світової спільноти до її фінансової стабільності.	5. Недовіра до державних інститутів: низький рівень довіри до органів влади серед населення.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
1. Післявоєнне відновлення: залучення іноземних інвестицій для реконструкції економіки та створення нових робочих місць.	1. Тривалість війни: продовження конфлікту може виснажити фінансові ресурси та знизити економічну активність.
2. Міжнародна інтеграція: розширення співпраці з Європейським Союзом і НАТО сприятиме доступу до нових фінансових інструментів.	2. Енергетична криза: руйнування енергетичної інфраструктури впливає на економіку та фінансову безпеку.
3. Цифровізація економіки: використання сучасних технологій для підвищення прозорості й ефективності фінансової системи.	3. Зовнішній вплив: гібридні загрози, зокрема й кібератаки, можуть дестабілізувати фінансову систему.
4. Розвиток громадянського суспільства: зростання активності населення сприяє посиленню контролю над розподілом ресурсів.	4. Зростання боргового навантаження: залучення зовнішніх запозичень може створити додаткові ризики для економіки в майбутньому.
5. Реформи у сфері управління: удосконалення антикорупційних механізмів і децентралізація влади.	5. Політична нестабільність: зовнішні та внутрішні політичні кризи можуть ускладнити управління фінансовими потоками.

Джерело: складено авторами на основі [7, с. 30–38; 13, с. 183; 14, с. 42–43; 15, с. 197].

SWOT-аналіз фінансової безпеки України в умовах війни демонструє, що країна має значний потенціал для забезпечення фінансової стійкості через підтримку міжнародних партнерів,

політичну волю до реформ і громадянську активність. Однак існують серйозні загрози, зокрема тривалість війни, руйнування інфраструктури та зовнішній вплив. Політологічний підхід до аналізу підкреслює важливість ефективного управління ресурсами, міжнародної співпраці та зміцнення довіри суспільства до державних інститутів як ключових чинників фінансової стабільності.

На основі проведеного SWOT-аналізу фінансової безпеки держави в умовах війни та досліджень науковців, присвячених даній тематиці [3, с. 23–24; 4, с. 37–38; 9, с. 58–61; 13, с. 187–188; 14, с. 45–46], можна визначити такі ключові пріоритети гарантування фінансової безпеки України, орієнтовані на досягнення політичної стійкості та зміцнення національної безпеки:

1. Зміцнення політичного партнерства з міжнародними організаціями, як-от МВФ, Світовий банк, та країнами-союзниками для забезпечення стратегічної фінансової підтримки. Для цього необхідно вести переговори щодо отримання грантових коштів, реструктуризації зовнішнього боргу, а також залучення міжнародних експертів для підвищення ефективності управління фінансами.

2. Використання війни як стимулу для поглиблення реформ і модернізації державного управління. Для цього доцільним є створення прозорих механізмів управління публічними фінансами, боротьба з корупцією у фінансовій сфері, удосконалення податкової системи для підвищення мобілізації внутрішніх ресурсів.

3. Формування політико-економічної стратегії, спрямованої на захист фінансових інтересів на міжнародному рівні, зокрема щодо активів, які можуть бути заарештовані чи заблоковані через війну. Для цього варто забезпечити лобіювання в міжнародних судових інстанціях для повернення втрачених активів, забезпечення санкційного тиску на агресора для компенсації збитків.

4. Зміцнення довіри до банківського сектору як важливого елементу політичної стабільності. Для цього потрібно сформувати надійні гарантії для депозитів, підтримувати ліквідність банківської системи через співпрацю з міжнародними партнерами, посилювати регуляторні заходи.

5. Вступ до Європейського Союзу (далі – ЄС) як стратегічна мета, що сприяє зміцненню фінансової безпеки через доступ до європейських фінансових інструментів і стандартів. Для цього необхідна гармонізація національного законодавства зі стандартами ЄС, реалізація проєктів у межах європейських програм фінансової підтримки.

6. Підтримка соціальної стабільності як основи для зміцнення довіри до влади й уникнення соціальних протестів, які можуть загрожувати політичному порядку. Для цього треба забезпечити своєчасну виплату пенсій і соціальних допомог, адресну підтримку найбільш уразливих категорій населення та створити робочі місця у ключових секторах економіки.

7. Формування довгострокової фінансової політики, орієнтованої на функціонування в умовах тривалої війни. Для цього варто розробити сценарії економічного виживання, упростити механізми мобілізації ресурсів і зміцнювати інституційну стійкість фінансової системи.

8. Забезпечення ефективної комунікації між владою та суспільством для пояснення ключових фінансових рішень і боротьби з ворожою пропагандою. Для цього потрібна підготовка інформаційних кампаній для формування суспільного розуміння фінансової політики, активне використання медіа для підтримки довіри до урядових дій.

Усі зазначені пріоритети мають реалізовуватися в тісному взаємозв'язку між фінансовою та політичною сферами, адже гарантування фінансової безпеки в умовах війни є не лише економічним завданням, а й важливим елементом державної стратегії збереження суверенітету, стабільності та стійкості політичної системи.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави визначити, що фінансова безпека держави в умовах війни є багатограним поняттям, яке охоплює здатність фінансової системи забезпечувати ефективне функціонування економіки, соціальну стабільність, виконання державних фінансових зобов'язань та протидію внутрішнім і зовнішнім загрозам. У воєнний час ключовими елементами фінансової безпеки держави стають захист фінансових інститутів, ефективне управління дефіцитом бюджету, підтримка національної валюти, залучення зовнішніх ресурсів, а також гарантування прозорості та підзвітності у використанні фінансових ресурсів.

Визначено, що в мирний час пріоритетними цілями фінансової безпеки держави є забезпечення економічного зростання, збалансованості бюджетної системи, стабільності грошового обігу та стимулювання інвестиційної активності. У воєнний час ці цілі трансформуються, акцент зміщується на: забезпечення фінансування обороноздатності країни; підтримку критичної інфраструктури; запобігання економічним кризам і фінансовим колапсам; адаптацію фінансової політики до умов надзвичайного стану тощо.

Проведений SWOT-аналіз фінансової безпеки України виявив: сильні сторони (міжнародна підтримка у вигляді фінансової допомоги, висока мобілізаційна здатність населення, потенціал цифровізації фінансових процесів), слабкі сторони (високий рівень корупції, дефіцит бюджету, значний зовнішній борг), можливості (посилення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, реформування фінансової системи, використання цифрових технологій для моніторингу та прозорості), загрози (ескалація бойових дій, економічні санкції проти агресора, ризик фінансової дестабілізації через зростання боргового навантаження).

Обґрунтовано, що в умовах війни ключовими перспективами гарантування фінансової безпеки України є: 1) політичний складник: зміцнення інституційної спроможності політичної влади, удосконалення взаємодії між центральними та місцевими органами влади, прозорість і відповідальність в ухваленні рішень; 2) міжнародний контекст: активізація дипломатичних зусиль для розширення фінансової підтримки від міжнародних партнерів, укладення нових кредитних угод, залучення грантових ресурсів; 3) у внутрішньому фінансовому управлінні: фіскальні та банківські реформи з метою підвищення ефективності витрат, стимулювання приватних інвестицій, а також мінімізація негативного впливу війни на вразливі категорії населення.

Загалом дослідження показує необхідність комплексного підходу до гарантування фінансової безпеки України в умовах війни, що базується на поєднанні політичних і економічних складових частин, спрямованих на збереження стійкості держави та досягнення національної безпеки у складних умовах воєнних дій.

Література:

1. Білоус В., Тернушак М. Правові гарантії фінансової безпеки з надання допомоги Україні після війни. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 8. С. 5–9.
2. Будник Л., Ронська О., Лісецька Л. Фінансова безпека держави в умовах воєнного стану. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 4 (77). С. 138–147.
3. Войтенко К., Дроботенко В. Фінансова безпека в умовах воєнного стану. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2023. Вип. 5. С. 18–26.
4. Гбур З., Палагусинець Р. Особливості фінансової безпеки України в умовах воєнного стану. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2023. Вип. 4. С. 31–40.
5. Гончаренко О. Фінансова безпека України та особливості її інституційних деформацій. *Науковий вісник Сіверщини*. Серія «Освіта. Соціальні та поведінкові науки». 2023. № 1. С. 68–81.
6. Дем'янчук О., Дзюрах Ю., Лещенко Д. Оцінка рівня фінансової безпеки України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка». 2024. № 32. С. 75–80.
7. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни : експертно-аналітична доповідь / за заг. ред. Я. Жаліла. Київ : НІСД, 2024. 71 с.

8. Крупка М., Підхомний О., Гуменюк Р. Економічний зміст поняття фінансової безпеки в системі залучення іноземних інвесторів в Україну. *Фінанси України*. 2023. № 11. С. 22–33.
9. Лупенко Ю., Радіонов Ю. Фінансова безпека в умовах війни і в період повоєнного відновлення України. *Економіка України*. 2024. № 10. С. 45–65.
10. Макаренко У., Гоцій М., Драла Р. Фінансова безпека України в умовах воєнного стану. *Ефективна економіка*. 2024. № 6. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/4038/4073> (дата звернення: 23.01.2025).
11. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затв. наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 23.01.2025).
12. Пасічний М. Фіскальна безпека держави в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 6. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3975/3901> (дата звернення: 23.01.2025).
13. Ситник Н., Кравченко Б. Фінансова безпека держави: загрози та виклики в умовах війни. *Modern economics*. 2024. № 44. С. 181–189.
14. Сокирко О., Зубенко О. Основні загрози фінансової безпеки України в умовах війни. *Інтерна-ука* : міжнародний науковий журнал. Серія «Економічні науки». 2023. № 4 (2). С. 40–48.
15. Штанцель С. Фінансова безпека держави як об'єкт публічного управління: теоретичні та методологічні підходи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 13. С. 193–199.

References:

1. Bilous, V., & Ternushchak, M. (2022). Pravovi harantii finansovoi bezpeky z nadannia dopomohy Ukraini pislia viiny [Legal guarantees of financial security for providing assistance to Ukraine after the war]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economics. Finance. Law*, vol. 8, pp. 5–9 [in Ukrainian].
2. Budnyk, L., Ronska, O., & Lisetska L. (2022). Finansova bezpeka derzhavy v umovakh voiennoho stanu [Financial security of the state under martial law]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Bulletin*, vol. 4 (77), pp. 138–147.
3. Voitenko, K., & Drobotenko, V. (2023). Finansova bezpeka v umovakh voiennoho stanu [Financial security in martial law]. *Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonalennia – Public administration: concepts, paradigm, development, improvement*, vol. 5, pp. 18–26 [in Ukrainian].
4. Hbur, Z., & Palahusynets R. (2023). Osoblyvosti finansovoi bezpeky Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of financial security of Ukraine under martial law]. *Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonalennia – Public administration: concepts, paradigm, development, improvement*, vol. 4, pp. 31–40 [in Ukrainian].
5. Honcharenko, O. (2023). Finansova bezpeka Ukrainy ta osoblyvosti yii instytutsiinykh deformatsii [Financial security of Ukraine and peculiarities of its institutional deformations]. *Naukovyi visnyk Sivershchyny. Serii: Osvita. Sotsialni ta povedinkovi nauky – Scientific Bulletin of the Seversk Region. Series “Education. Social and behavioral sciences”*, vol. 1, pp. 68–81 [in Ukrainian].
6. Demianchuk, O., Dziurakh, Yu., & Leshchenko, D. (2024). Otsinka rivnia finansovoi bezpeky Ukrainy [Assessment of the level of financial security of Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Ostrozka akademiia”. Serii “Ekonomika” – Scientific notes of the National University “Ostroh Academy”. Series “Economics”*, vol. 32, pp. 75–80 [in Ukrainian].
7. Zhalilo, Ya. et al. (2024). Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh dovhotryvaloї viiny [Economic security of Ukraine in conditions of a long-term war: expert and analytical report]. Kyiv: National Institute for Strategic Studies [in Ukrainian].
8. Krupka, M., Pidkhomnyi, O., & Humeniuk, R. (2023). Ekonomichnyi zmist poniattia finansovoi bezpeky v systemi zaluchennia inozemnykh investoriv v Ukrainu [The economic content of the concept of financial security in the system of attracting foreign investors to Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, vol. 11, pp. 22–33 [in Ukrainian].
9. Lupenko, Yu., & Radionov, Yu. (2024). Finansova bezpeka v umovakh viiny i v period povoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Financial security in wartime and during the post-war recovery of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, vol. 10, pp. 45–65 [in Ukrainian].

10. Makarenko, U., Hotsii, M., & Drala, R. (2024). Finansova bezpeka Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Financial security of Ukraine under martial law]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, vol. 6. Retrieved from <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4038/4073> (accessed January 23, 2025) [in Ukrainian].

11. Metodichni rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy (2013) [Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. Metodichni rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy vid 29.10.2013 r. № 1277 [Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine, dated October 29, 2013]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (accessed January 23, 2025) [in Ukrainian].

12. Pasichnyi, M. (2024). Fiskalna bezpeka derzhavy v umovakh voiennoho stanu [Fiscal security of the state under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 6. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3975/3901> (accessed January 23, 2025) [in Ukrainian].

13. Sytnyk, N., & Kravchenko, B. (2024) Finansova bezpeka derzhavy: zahrozy ta vyklyky v umovakh viiny [Financial security of the state: threats and challenges in wartime]. *Modern economics*, vol. 44, pp. 181–189 [in Ukrainian].

14. Sokyrko, O., & Zubenko, O. (2023). Osnovni zahrozy finansovoi bezpeky Ukrainy v umovakh viiny [The main threats to the financial security of Ukraine in wartime]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal “Internauka”. Seriiia “Ekonomichni nauky” – International scientific journal “Internauka”. Series “Economic Sciences”*, vol. 4 (2), pp. 40–48 [in Ukrainian].

15. Shtantsel, S. (2024). Finansova bezpeka derzhavy yak ob'ekt publichnoho upravlinnia: teoretychni ta metodolohichni pidkhody [Financial security of the state as an object of public administration: theoretical and methodological approaches]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, vol. 13, pp. 193–199 [in Ukrainian].

Ihor Dotsyak, Ivan Plets. Financial security of Ukraine in the conditions of war

The article examines the peculiarities, tasks, and prospects of ensuring the financial security of the state during the Russo-Ukrainian war. It reveals the conceptual meaning of the term “financial security of the state in wartime”. A comparative analysis of the functional objectives of financial security in peacetime and wartime is conducted. The shift in financial policy priorities from long-term economic growth and investment activity to short-term funding for defense capability, preservation of critical infrastructure, and crisis prevention is highlighted. A SWOT analysis is performed, which identifies the strengths, weaknesses, opportunities, and threats to ensuring Ukraine’s financial security. Key prospects for financial security are substantiated, including institutional stability, activation of international cooperation, implementation of fiscal reforms, and protection of vulnerable groups in society, which will help ensure the resilience and development of the state in the challenging conditions of war.

Key words: *financial security, state, peacetime, war, financial policy, reforms.*

Відомості про авторів:

Доцяк Ігор – доцент кафедри політичних наук, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Плець Іван – доцент кафедри фінансів, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.